

A-15254

EESTI SORDIPARANDUSE SELTSI

TEATED Nr. 17.

ÜS LIIVIKA
Raamatukogu

Äratrükk „Uus Talu“st Nr. 3—1933.

Tänavusest seemneviljast ja seemne hindadest seemnepõldude tunnustamise ja seemnevilja näituse andmeil.

Seemnevilja saak ja väärtus oleneb ilmadest. Möödunud aasta ilmastik polnud soodus taimekasvuks. Suve kuudel olid ilmad põuased ja kuumad. Eriti Lõuna-Eestis oli sademeid nii vähe, et paiguti kuivematel maadel võis märkida viljaikaldust. Põhja-Eestis oli sademeid küll rohkem kuid ka siin olid viljasaagid kuiva suve tõttu madalamad eelmise aasta saakidest. Ainult juhuslikkude kitsapiiriliste hoovihmade mõjul olid mõnes kohas vilja saagid paremad. Üldiselt aga teatavad seemnekasvatajad pea igalt poolt põua tõttu vähenenud saakidest. Kõige rohkem kannatas põua all suivili. Talivilja ja kõrsheina seemne saagid olid võrdlemisi paremad, kuigi seeme ka nendel liikidel jäi põua tõttu peeneks. Talivilju aga kahjustas talvine sula, mis pani põllud jaanuari kuul kõva jää alla. Paljud talinisu põllud tulid sellepärast kevadel osalt suinisuga uuesti külida. Kõrsheina seemnepõldudele aga jäid suured tühikud ja õrnemate liikide seemnepõllud tulid kevadel ümber künda (ingl. raihein).

Kuidagi soodus näis olevat läinud suvi taime haigustele ja kahjuritele. Ei saanud teisiti kui tuli nimetada möödunud aasta jällegi „nõgipea aastaks“. Need nõgipea aastad kipuvad meil ikka sagedamini korduma. Eelmisel aastal kannatas oder nõgipea all. Möödunud suvel aga oli rohkem nõgipead peale odra veel kacral ja nisul. Läänemaal aga kurdeti roostehaiguse üle, mis viinud põllud mõnel pool täieliku ikalduseni.

Seemnevilja väärtuse kohta annab ülevaate seemnevilja näitus. Põua tõttu on seeme jäänud peeneks. Kõikide viljade 1000-tera kaal on väiksem eelmiste aastate omast. Seemne idanevus aga on sellest hoolimata hea, sest koristamise ajal olid ilmad rahuldavad. Ainult Põhja-Eestis oli vihm mõnes kohas talinisu rikkunud.

Võrreldes eelmise aasta seemneturu hindadega on seemnete hinnad tänava mõnedel liikidel püsima jäänud eelmise aasta tasemele, teistel aga teinud suure hüppe alla poole.

Teravilja hinnad on jäänud umbes samaks mis olid eelmisel aastal. Odra ja kaera sortide seeme on endiselt madalas hinnas ja seemnekasvatatajad teatavad peaaegu üldiselt, et odra ja kaera seemnekasvatuse töö ei ole tasuv. Hinnad on madalad ja seemneostjaid vähenen-degi hindade juures. Sel põhjusel pole paljud seemnekasvatatajad oma odra ja kaera põlde enam tunnustamiseks ülesandnudki, sest pole võimalust seemet müüa ega saada puhtasordilise seemnekasvatamise kuludele vastavat kõrgemat hinda. Selle tõttu on kaera ja odra sortide tunnustatud seemnepõldude pindala tänava tublisti vähenenud. Ülesantud põldudest aga langesid paljud veel välja nõgipea haiguse tõttu. Sellepärast on tänavusel seemneturul tunnustatud odra ja kaera sortide valik õige väike. Müügil on kodumaa sortest Kehra saagirikas, Kehra varane ja Kehra tangu kaer, välismaa sortest — Vöit. Teised sordid kas langesid välja nõgipea tõttu või neid ei lastudki tunnustada. Hinnad on seemnevilja näitusel Kehra kaertel 13—14 sendini kg. Odra sortidest on näitusel müügil Jõgeva 453, Kuld, Danubia ja Rathlefi 4 tah. Hinnad sortide järele 15—16 sendi ümber kg.

Suinisu seemnekasvatusega on seemnekasvatatajad rahul, sest nõudmine seemne järele on suur ja hinnad kõrged. Küll polnud ilmastik tänavu suinisu kasvuks soodne. Kuiva tõttu jäi suinisu saak väikseks ja tera peeneks, seemne omaduste poolest on aga nisu täiesti rahuldav. Suinisu oli tänavu tunnustamisel suuremal hulgal kui kunagi varem. Peamiselt olid need soovitatud sordid Diamant ja Kitchener. Hoolimata sellest, et juba hoiatatakse nisu külvipinda laiendamast on nõudmine nisu sortide järele siiski suur. Tänavu a'gas see juba sügisel aegsasti. Paljude seemnekasvatatajate võrdlemisi suured tagavarad ongi juba läbi. Kahtlemata ka tänavu nõuetavamate nisu sortide seeme müüakse läbi kevadeks, mil nõudmine tõuseb haripunkti. Siis aga ei tohiks enam lubada nisu seemet välismaalt sisse tuua, sest niigi me jõuame varsti siseturu küllastumiseni. Suinisu hind teeb iga aasta suure tõusu alt üles. Sügisel algab see 23 sendist kuni maksab seemnemüügi hooajaks 30 senti ja üle selle kg. Seemnevilja näitusel on praegu suurem tagavara Diamant nisu müügil 28—30 sendiga kg ja vähemal hulgal Kitcheneri alates 30 sendiga kg.

Suinisu külvipinda enam palju suurendada ei või. Seda enam tuleb aga nüüd rõhku panna suinisu väärtuse parandamisele paremate sortide soetamise abil. Veskid on kogu aeg maksnud paremate nisu sortide eest kõrgemat hinda. Ei tee raskusi müüa näiteks Diamant nisu veskile 22 sendiga kg. Samal ajal aga on küllalt neid, kes oma segasordilise nisu eest ei saa üle 17 sendi. Üldiselt jätab meil kasvatatav suinisu veel palju soovida oma sordipuhtuse ja sordiväärtuse poolest. Kasvatatakse palju väikse saagianniga kohalikke ja teadmata sorte, milles peale mitmesuguste nisu sortide ja tüüpide ka veel rohkesti otra ja kaera. Isegi päris nisu, odra ja kaera segavilju võis mööda minnes näha seemnepõldude tunnustamise ajal. On arusaadav, et seesuguse nisu eest veskitelt head hinda ei saa. Seesuguse nisu kasvatatajal ei jää muud võimalust kui muretseda uus väärtuslik nisu sort. Kõige kindlam ostukoht selleks on seemnevilja näitus, kus müügil ainult Eesti Sordiparanduse Seltsi poolt tunnustatud sordid.

034205199

Põldhernes on nisu kõrval teiseks tähtsamaks rahataimeks, mille kasvatamine ennast hästi tasub. Hernes aga nõuab paremat maad ja kasvatamisel suuremat hoolt, sellepärast pole hernekasvatus levinud sel määral kui nisu kasvatus. Et aga söögiherne sissevedu on kõrge tolli all ja kodumaal söögihernest vähe kasvatatakse, sellepärast on söögihernes siseturul väga kõrges hinnas. Toiduainete kauplustes maksab söögihernes Tartus 40—45 snt kg, Tallinnas 45—50 snt kg. Kuigi tunnustatud herne sortide seemet läheb tänavu müügile umbes sama palju kui eelmisel aastal, ometi on seemne hinnad nagu söögiherne hinnadki tänavu palju kõrgemad minevaastastest hindadest. Söögiherne sortide seemne eest nõutakse praegu üle 50 senti kg. Müügil on Ekspress, varane roheline ja Concordia. Söödaherne järele on aga nõudmine koguni väike, mille tõttu näiteks Sooloherne läheb seemnevilja näitusel suuremal hulgal müügile hinnaga 15 senti kg. Kui nisu kasvatamisega põllumehel raha teenimise võimalused varsti vähenevad ühes nisu kasvatusel levimisega, siis söögiherne kasvatamisega see võimalus esialgu näib püsivat kauemat aega. Suureneva nõudmise ja võrdlemisi väheste tagavarade tõttu söögiherne sortide hinnad käesoleval hooajal ei alane, sest seemet ei jatku turu nõudmistele rahuldamiseks.

Herne põlde kahjustas möödunud suvel herne uss, mille tõttu tuleb ette rohkesti ussitanud seemneid eriti hilisemate külvide puhul.

Heinaseemnete hinnad on tänavu teinud suure hüppe allapoole. Üksikute liikide juures ulatab hindade langus 60%. Nii maksis Jõgeva võsundiline punane aruhein veel eelmisel aastal väheste müügitagavarade (80 kg) tõttu 5 kr kg. Tänavu, kus punase aruheina seemne müügi tagavara tõusnud 1200 kg, on seemne hinnaks seemnevilja näitusel 2 kr kg. Aasnurmik on langenud eelmise aasta kr. 3,60 pealt tänavu kr. 2,25 kg, päris aruhein kr. 1,20 pealt 70 senti peale, Jõgeva timut 1 kroonilt 70 senti peale, kerahein kr. 1,40 pealt 90 senti. Samuti on langenud ka teiste kõrsheina seemnete hinnad.

Kõrsheina seemnete hinnad seemnevilja näitusel seemnekasvatajate teadete järele.

	kg hind
Timut Jõgeva 54 ja Priimus	Kr —,70
Pärisaruhein Jõgeva 47	—,70
Kerahein	—,90
Aasnurmik Jõgeva koguvalik ja Mikuri laialeheline	2,25
Punane aruhein Jõgeva võsundiline	2,—
Hilisnurmik	1,50
Ohtetu luste	1,—
Inglise raihein Jõgeva	1,—
Kastehein (valge) Jõgeva	1,25
Kastehein harilik Jõgeva	—,75
Beckmannia Jõgeva	1,—

Need on hinnad, millega tänavu müüakse heinaseemneid seemnevilja näitusel. Mujal on heinaseemnete hinnad tänavu ilmunud hinnakirjade järele tunduvalt kallimad.

Ristikheina seemne hinnad kujunevad lõpulikult alles kevadepoole. Seemneärid neid hindu harilikult oma hinnakirjades ei avaldagi. Kõikide tunnuste järele tuleb hind madalam eelmise aasta hinnast, olgugi et ristikeheina seemnesaak oli madalam eelmise aasta saagist. Välismaal

on hinnad langenud ja see ei jäta mõju avaldamata ka siseturu hindadele, sest ristikkeina ja timuti seemet oleme sunnitud ikka veel väljast sisse tooma. Selles suhtes oleme maha jäänud isegi oma põhjapoolsemast naabrist soomlastest, kes juba timuti kui ka punase ristikkeina seemne tarvituduse katavad kodumaa seemnega. Põuase suve tõttu jäi meil tänavune ristikkeina seemne saak väikseks. Halva seemneaasta tõttu on tänavu seemnevilja näitusel väljapanekuid ristikkeina alal õige vähe ja seemne tagavarad väiksed.

Kõrshaina seemnete suur hinnalangus on põhjustand, et tänavuse seemnevilja näituse hindadega võib juba püsiniidu ja karjamaa segu külida 40—50 krooniga hektaar (mineval aastal 70 kr ha) ja vaheldusniidu segud 20—30 kr hektaar (mineval aastal 30—40 kr ha). Peamiselt on see punase aruheina ja aasnurmiku hinna languse mõju, mis püsiniidu ja karjamaa külvi odavamaks teinud. Viimaseid võeti seni segudesse minimaalsel hulgal, sest seemne hind oli kallis. Tänavuste näituse hindadega võib neid väärtuslikke alusheinu segudesse võtta juba küllaldasel määral.

Kõrshaina seemnekasvatuse, mis mõned aastad tagasi oli üheks kõige paremini tasuvaks alaks hakkab hindade languse ja siseturu väikse mahutuse tõttu juba vähenema. Pärisaruheina seemnest jätkus juba ammugi siseturu rahuldamiseks. Tänavune pärisaruheina seemne kogusaak on eelmisest aastast juba $\frac{1}{3}$ võrra väiksem. Kuigi paljude teiste kõrshainte seemnesaak tänavu on suurenenud on siiski aruheina seemne kogusaagi vähenemine nii suur, et kõikide kõrshaina seemnete kogusaak, arvesse võtmata timuti seemne saagid laiakülvidest, on tänavu 8% väiksem eelmise aasta omast.

Söödajuurvilja seemned on Eesti Seemnevilja Ühisuse hinnakirja järele mõnel liigil jäänud muutmata mõnel aga langenud. Söödapeedi seeme, mis juba mineval aastal läbi tegi suure hinna languse, on tänavu müügil minevaastase hinnaga kr. 1,00 — 1,20 kg. Söödanaeri hinnad aga on tänavu veel langenud ja maksavad, Ostersundom, Eesti naeris ja Greystone kr. 2,60 kg, Tankard kr. 2,40 ja Portfeld 2 krooni kg. Hinnas langenud on ka sööda porgandi seeme, mis maksab tänavu sortide järele 3,20—4 kr kg ja sööda kaal, mille hinnaks tänavu kr 1,80 kg mineva aastase 2 kr asemel. Kuiv suvi ja öökülmade puudumine taimede kasvuajal võimaldas tänavu söödapeedi seemne korralikku küpsemist. Söödakaalile ja kohati ka naerile tegid aga kahjurid liiga, mille tõttu nende seemnete saagid paiguti äpardusid. Üldiselt oli söödanaeri seemnesaak möödunud aasta kasvutingimustes rahuldav, olgugi et seeme on tavalisest peenem.

Aiavilja seemnete hinnad on osalt langenud osalt jäänud püsima eelmise aasta tasemele. Aiakerne hinnad on vähe muutunud, mõnel sordil vähe kallimaks mõnel vähe odavamaks muutunud. Väikemüügi hinnad enamasti püsivad mineva aastases hinnas, suhkru hernel kr 2,00 — 2,40 kg, üdihernel kr 1,80—2,40 kg. Väiksemate annuste hinnad on jäänud muutusetu, 30—40 senti 100 gr. Endiseks on jäänud ka türgioa väikemüügi hinnad — madalal oal sortide järele 40—50 senti ja kõrgel oal 50—70 senti 100 gr. Kapsa ja kaalika seemnete hind on rohkem langenud, nii et hinna langus ulatab ka kõige väiksemate müügi annus-

teni. Enkhuizeni kapsa seemne 100 gr maksab möödunud aasta kr 1,20 asemel tänavu 1 kroon ja 10 gr endise 30 senti asemel tänavu 15 senti. Samuti on langenud ka peenra kurgi seemne hinnad, mille 100 gr hinnaks sortide järele endise kr 2,40—2,80 asemel on tänavu kr 1,80—2,40 ja 10 gr hind nõuetavamatel sortidel endise 40 senti asemel tänavu 30 sn. Söögi- peetidel on alanenud ainult kg hinnad kr 4 pealt kr 3,60 peale. Väiksemad annused aga on vanas hinnas, 100 gr — 60 senti, 10 gr — 10 senti. Söögi-porgandi seemnete 1 kg hind on mõnel sordil tõusnud mõnel langenud. Väiksel viisil 10 ja 100 gr viisi müües on hinnad nõuetavamatel sortidel vähe muutunud. Nantes porgandi seeme maksab 10 gr, nagu eelmisel aastalgi, 20—30 snt ja 100 gr 120—180 snt, eelmisel aastal 120—150 snt.

Seemnevilja näitused on iga aasta kodumaa seemneturu iseloomustajaks, seemne hindajaks ja levitajaks. Näitusel korraldatud seemnete ostumüügi vahetalitus on võitnud põllumeeste kindla poolehoidu, sest näituse kaudu müüdav seeme on parim meie seemneturul. Et seeme näituse kaudu läheb otse kasvatajalt tarvitajale, sellepärast on ka hinnad siin enamasti 10—30% madalamad harilikkudest seemnehindadest. Seemnevilja näitus peetakse tänavu kitsaroopalisel raudteel. Näituse tänavusest liikumise piirkonnast kaugemal asuvatele põllumeestele on avatud näituse seemnete müük ettetellimiste peale. Tellimised täidetakse tellijale lähema seemnekasvataja juurest. Heinaseemne ostjatele koostatakse seemnesegud igasuguste mullaliikide jaoks seltsi eriteadlaste poolt tasuta. Kevadiseks seemnemüügi hooajaks nõuetavamate sortide hinnad tõusevad. Paremad sordid aga lõpevad varem otsa ja siis tuleb ostjal sageli maksta segasordilise ja väärtuseta sordi eest kõrgemat hinda kui praegu tunnustatud puh-tasordilise seemne eest. Seesuguseid nähteid on küllalt teada suinisu ostu-müügi alalt eelmisel kevadel. Sellepärast tuleb aegsasti astuda samme külvisemne hankimiseks.

R. Tamm.

